

Sorodnik cesarja Hirohita na listi vojnih zločincev

General MacArthur odredil aretacijo prominentnih Japoncev

AKCIJA PROTI INDUSTRIJCEM

Tokio, 3. dec.—General Douglas MacArthur, vrhovni poveljnik okupacijske sile na Japonskem, je odredil aretacijo 59 prominentnih Japoncev, ki bodo postavljeni pred sodišče kot vojni zločinci. Na listo vojnih zločincev je prišel princ Morimasa Našimoto, sorodnik cesarja Hirohita.

MacArthur je odredil tudi razpust finančne in industrijske hierarhije "Zaibatsu," katere je boroževala japonska vojna mašina, in pregled njenega prevoženja. To bo najbrže končano. MacArthur je storil tudi druge korake, da pospeši demilitarizacijo Japonske.

Med onimi, ki bodo aretirani, sta bivša premierja Kičiro Hirota in Koki Hirota. Druga bivša premierja sta bila že prej aretirana in poslana za preizkušnjo. To sta Kuniaki Koiso in Hideki Tojo. Slednji je bil predsednik tokijske vlade, ko so japonski letalci napadli ameriške bojne ladje v Pearl Harborju, Havaji, 7. decembra 1941.

Naznanilo ne omenja obtožbe Našimotu. On je bil imenovan za feldmaršala 1. 1932 in bil je bil glavni svetovalec japonskega generalnega štaba. Na listo vojnih zločincev je zdaj 59 Japoncev. Pričakuje se, da bodo na listo prišli tudi vodilni industriji in bankirji.

Aretracija industrijcev in bankirjev je bila odredjena. Med temi so Koyōči Goko, Seiin Ikei in Čihuei Nekajima. Med vojaškimi voditelji sta admiral Kōta Tojoda in Sankiči Takaši ter feldmaršal Šunroku Hata, bivši vrhovni poveljnik japonskih sil na Kitajskem.

Na listo vojnih zločincev so prišli Eiji Amau, besednik zunanjega urada; Masajuki Tani, vrhovni minister v vladi premierja Toja; Inosuke Furuno, ki je bil predsednik nedavno razpuščenih časniške agencije Domei, in Matsutaro Šoriki, izdajatelj tokijskega lista.

MacArthur je odredil razpust finančne zveze, ki je kontrolirala vse japonske banke in finančne ustanove, ter aretacijo direktorjev. Pregled prevoženja te zveze in industrijskega trasta je bil poverjen W. Pauleyju, načelniku ameriške misije za reparacije.

Nemci sovražijo delavce

Ostra obsodba ameriških metod

Frankfurt, Nemčija, 3. dec.—Tajni pregled situacije v Nemčiji kaže, da sovraštvo proti delavcem, zlasti proti ameriškim okupacijskim silam, narašča. Slišijo se celo glasovi o pripravah za odprt odpor.

Poročilo na bazi pregleda so postavili ameriški častniki s soobdelovalcem nemških zaupnikov. To razkriva, kaj Nemci govorijo seboj. Uradna trditve je, da je vse točno sliko.

Cilj med duhovniki in Nemci je, da izražajo simpatije napram delavcem, prevladuje mnenje, da so ameriške okupacijske oblasti nakopale sovraštvo Nemcev zaradi smernic, ki povzročajo krivice in konfuzijo. Poročilo slika Nemčijo kot deželo nezavoljnih in upornikov.

Sve evangetske cerkve je obdolžilo ameriške metode in poslal protest mednarodnemu svetu.

Senator za finančno pomoč Rusiji

Obsodba ameriških in britskih reprezentantov

Chicago, 3. dec.—Senator Kilgore, demokrat iz West Virginije, je v svojem govoru na banketu, katerega je priredila židovska organizacija Birobidžan, dejal, da mora Amerika nuditi vsi mogočo finančno pomoč sovjetski Rusiji. Banket se je vršil v hotelu Stevensu.

"Nobena država ni toliko žrtvovala za doseg skupne zmage kot Rusija," je dejal senator. "Iz tega razloga ji moramo nuditi vsi mogočo finančno pomoč, da pospeši rekonstrukcijo. To bo v korist tudi Ameriki."

Kilgore je dalje rekel, da je bil na konferenci velike trojice v Potsdamu sprejet zaključek glede popolnega uničenja nacističnega omrežja. On je udaril po ameriških in britskih reprezentantih v zavezniški komisiji za kontrolo Nemčije, "ker se silno zanimajo za življenjski standard Nemcev, ne pa za življenjski standard žrtv nemške vojne mašine. Ti reprezentanti so v bistvu zagovorniki ameriških in britskih industrijskih grup, ki so imele tesne zveze z nacisti v predvojni dobi. Oni bi radi obnovili odnose z Nemčijo, na pravili iz nje močno državo, da bi bila protitež sovjetski Rusiji. Pripravljene so žrtvovati življenja Američanov za svoje profite."

General Ilija Sarajev, vojaški ataše ruskega poslaštva v Washingtonu, je bil častni gost na banketu židovske organizacije.

Titova vlada dobila zaupnico

Belgrad, 3. dec.—Narodna skupščina je soglasno izrekla zaupnico maršalu Titu in zavrnila resignacijo članov njegovega kabineta, katero je predložil kot formalnost po ustanovitvi federativne jugoslovanske republike. Tito je predložil resignacijo s pojasnilom, da je njegova vlada zdaj odgovorna samo jugoslovanskemu ljudstvu. Ta je bila formirana na podlagi dogovora, katerega je Tito sklenil v februarju s dr. Ivanom Šubašičem, predsednikom ubožne vlade v Londonu.

AMERIKA PREDLAŽA ODPOKLIC ČET IZ PERZIJE

Protest proti sovjetskim aktivnostim

RAZTEGNITEV SFERE RUSKEGA VPLIVA

Washington, D. C., 3. dec.—Diplomatični krogi izražajo zaskrbljenost zaradi revolte v severni Perziji, ki lahko povzroči mednarodno krizo. Amerika je predlagala Moskvi in Londonu, naj odpokličeta ruske in britske čete iz Perzije do 1. januarja. Predlog je sledil pozivu, naj Moskva pojasni operacije rdeče armade v provinci Azerbajdžan.

Amerika je začela pritiskati za odpoklic ruskih in britskih čet potem, ko je perzijska vlada poslala protest Moskvi zaradi aktivnosti ruskih čet v Azerbajdžanu. Hussein Ala, perzijski poslanik v Washingtonu, je konferiral z uradniki državnega departamenta.

Kriza se je postrila, ko je narodni kongres v Azerbajdžanu naznanil kampanjo za avtonomijo, zaeno pa je naglasil, da njegov namen ni razkosanje Perzije in revizija sedanjih mej.

Mnenje prevladuje, da skuša Rusija raztegniti sfero svojega vpliva na Perzijo in dobiti izhod do luk ob Perzijskem zalivu. Perzija ima bogata oljna polja. Amerika bi rada rešila politične probleme v Perziji, da se odvrne mednarodna kriza.

Ameriški predlog glede odpoklica ruskih in britskih čet iz Perzije je objavil državni departament. V notah, poslanih Moskvi in Londonu, omenja, da so predsednik Roosevelt, premier Churchill in premier Stalin dali na konferenci v Teheranu zagotovilo, da bodo ščitili neodvisnost, suvereniteto in teritorialno integralnost Perzije. Konferenca v Teheranu se je vršila v decembru 1. 1943.

"Izpolnitev zagotovila zahteva, da mora perzijska vlada imeti popolno svobodo," pravi nota državnega departamenta. "Britske in ruske avtoritete naj drže roke proč od Perzije in njenih notranjih zadev."

Amerika je znižala svojo oboroženo silo v Perziji, je štela čez 30,000 mož, na 6000 mož.

Britska ofenziva na Javi

Glavni stan rebelev bombardiran

Batavia, Java, 3. dec.—Britske in indijske čete so začele ofenzivo proti rebelnim silam, ki so koncentrirane v bližini Ambarawe, središča otoka. Britska bojna letala so metala bombe na glavni stan rebelev v Bandoengu, poletni prestolnici Jave.

Poveljstvo rebelev je zapretilo z uničenjem glavnih poslopj v Bandoengu, če bodo britske in indijske čete prekoračile demarkacijsko črto.

Sutan Sjahir, predsednik vlade nepriznane indoneške republike, je ponovno naglasil, da se bo borba za neodvisnost Jave in drugih otokov holandske Vzhodne Indije nadaljevala. Britsko poveljstvo je mobiliziralo in oborožilo japonske čete in jih poslalo v akcijo proti rebelev.

Rebeli oblegajo že dva tedna Ambarawo, mesto, v katerem se nahaja okrog 10,000 civilnih beguncev. Britske in indijske čete se bližajo Bawenu, ki leži tri milje severovzhodno od Ambarawe.

Ljute bitke med rebeli in britskimi četami so v teku v Semarangu in drugih krajih. Poročilo pravi, da je bilo več vojakov na obeh straneh ubitih in ranjenih.

Potniki, ki so dospeli v Batavijo iz Singapora, so povedali, da ameriški parniki dovažajo francoske čete v Indokino. Kakor na Javi, je tudi v Indokini izbruhnila revolta domačinov proti francoski nadvladi.

Domače vesti

Oblik

Chicago.—Glavni urad SNPJ so zadnjo soboto obiskali: Anthony Zorko ml. iz East St. Louisa, Mo., Frances Natz iz St. Louisa in Ray Trandeh iz Chicago.

Zopet v civilu

Rittman, O.—Nedavno sta bila častno odpuščena iz armade brata Sam in William Strimljan, sinova Sama Strimljana, predsednika društva 488 SNPJ. Bojevala sta se v Evropi. William je pripeljal domov tudi ženo. Obilo sreče!—Na bolniški listi je A. Zdravje, članica društva.

Johnston City, Ill.—Častno sta bila odpuščena iz armade Karol Burja, pri mornarici 28 mesecev in po činu Machinist's Mate 2/c, ter Frank Burja, po činu korporala, pri vojakih 39 mesecev, od teh 33 mesecev preko morja. Služil je pri letalski sili (ground forces) v Afriki, Italiji, Indiji in 15 mesecev na Kitajskem. Johnny Burja se nahaja pri mornarici in je električar drugega razreda. Vsi trije so člani SNPJ.

Is Clevelanda

Cleveland.—Iz armade so bili častno odpuščeni: Frank B. Končan ml., služil pri 20. zračni armadi in bil 22 mesecev v Indiji in na Pacifiku; Andy S. Zadel (svak prvega), v vojni 16 mesecev na zapadni fronti; Louis Znidarsic, v armadi skoraj 4 leta, dve leti preko morja; Frederick G. Skolar, v bojih na zapadni fronti in v armadi 42 mesecev.—Na dvatedenaki dopust je prišel domov Joseph Miklaucič, G. M. 3/c, ki služi na bojni ladji Waterman.

NOVE KOMPLIKACIJE V STAVKI AVTNIH DELAVCEV

Pominentni voditelji sprejeli povabilo unije

ODPOR PROTI VRNITVI NA DELO

Detroit, Mich., 3. dec.—Nove komplikacije so nastale v zvezi s stavko proti korporaciji General Motors. R. J. Thomas, predsednik avtne unije, je dejal, da je bila njegova izjava, da je sprejel predlog C. E. Wilsona, predsednika korporacije, glede obnove produkcije v tovarnah, ki izdelujejo avtne pritlikline za druge kompanije, napačno tolmačena.

Thomas je v drugi izjavi poudaril, da ni pozval stavkarjev, naj se takoj vrnejo na delo v tovarne, ki izdelujejo avtne pritlikline, in da unija ne bo umaknila zahteve glede zvišanja plače za 30 odstotkov.

Krajevna unija v Flintu je izrazila bojazan pred nasilji, če bi se stavkarji vrnili na delo. Besednik unije je naglasil, da bi vrnitev na delo kvarno vplivala na razpoloženje stavkarjev. Slično stališče so zavzeli člani sveta industrijskih unij v Flintu, ki reprezentirajo čez 40,000 stavkarjev. Izjavili so, da bodo vodili odpor proti vsaki akciji, katere namen je razvijanje stavkarjev.

Štirinajst prominentnih voditeljev, predstavnikov javnosti, je sprejelo povabilo avtne unije glede pregleda zapisnika o pogajanjih med unijo in korporacijo General Motors. Med temi sta dva čikažana—Frank McCulloch, direktor Mullenbachovega industrijskega instituta in uradnik Zveze za demokratično akcijo, ter Ernest W. Burgess, profesor sociologije na čikaški univerzi.

Med drugimi, ki so se odzvali in sprejeli povabilo, so Leon Henderson, episkopalni škof William Scarlett, katoliški škof Francis J. Haas, dr. Henry H. Crane, E. S. Magee, Murray D. Lincoln, Walter White, William Haber in Leon Fram.

V stavki proti korporaciji General Motors, ki je bila oklicana pred dvanajstimi dnevi, ko je bila zahteva za zvišanje plače za 30 odstotkov odbita, je zavolevanih okrog 225,000 delavcev.

Mirne volitve v Braziliji

Stirje kandidati za predsednika

Rio de Janeiro, Brazilija, 3. dec.—Prve splošne volitve po petnajstih letih v Braziliji so bile mirne. Volitci so pri teh izvolili novega predsednika in poslance, ki bodo sestavili novo ustavo.

Za predsednika republike so se potegovali štirje kandidati. Kdo izmed teh je bil izvoljen, še ni znano. Kandidati so bili general Eurico Gaspar Dutra, general Eduardo Gomes, Yeddo Fiuza, katerega so podpirali komunisti, da ni član stranke, in Mario Telles. Slednji je bil kandidat agrarne stranke.

Poročilo iz Porta Alegre, glavne mesta države Rio Grande do Sul, pravi, da je bil bivši predsednik Getulio Vargas izvoljen za senatorja. Večina izmed 7,613,339 upravičenih volilcev se je udeležila volitev. Opazovalci trdijo, da so bile volitve najsvobodnejše v zgodovini Brazilije.

Ameriški poslanik A. A. Berle se je v spremstvu svojega tajnika vozil po ulicah glavnega mesta in opazoval volitve. Volilna kampanja je bila vroča. Volitve so bile razpisane po odstavitvi Vargasa kot predsednika republike 29. oktobra. Njegove posle je prevzel Jose Linhares, načelnik vrhovnega sodišča. Vargasa so odstavili voditelji armade, ker se je upiral razpisu splošnih volitev.

Prve splošne volitve v Albaniji

Tirana, Albanija, 3. dec.—Albanci so se včeraj udeležili prvih splošnih in svobodnih volitev v zgodovini dežele. Sodi se, da se je volitev udeležilo čez 85 odstotkov izmed 683,000 upravičenih volilcev. Izid še ni znano, toda napoved je, da bodo zmagali premier Enver Hoxha in kandidati njegove stranke. Med kandidati je bilo šest žensk, ki so se borile proti Nemcem in Italijanom.

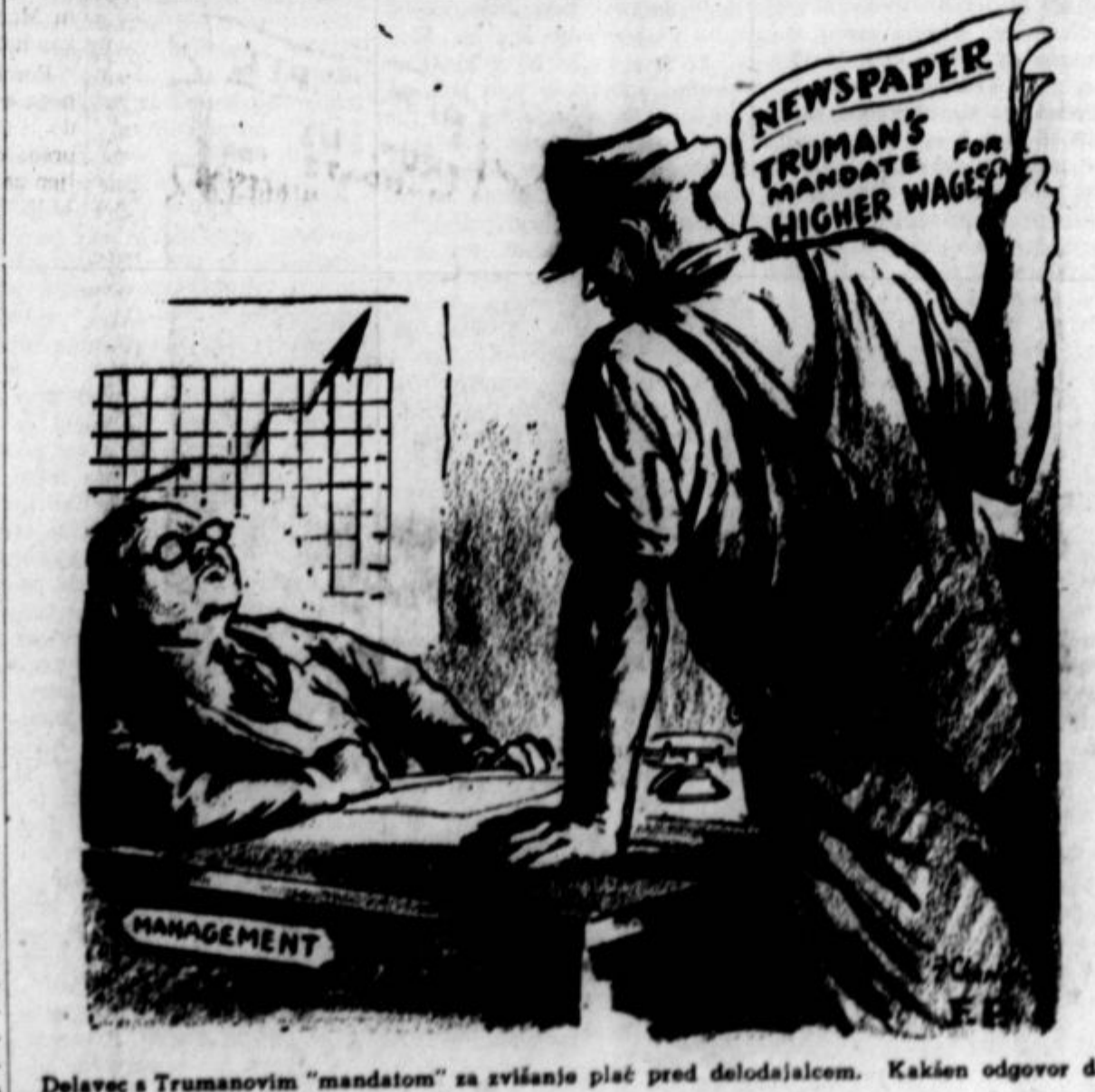
Francoska vlada prevzame banke

Ustanovitev kreditnega sveta naznanjena

Paris, 3. dec.—Ustavna skupščina je odobrila vladni načrt glede podržavljenja petih največjih francoskih bank in kreditnega sistema. Načrt je bil sprejet po viharni in vroči debati. Ta določa podržavljenje in kontrolo tudi 80 odstotkov imetja vlagateljev. Za načrt je glasovalo 521 članov skupščine, proti pa 35.

General Charles de Gaulle, začasni predsednik vlade, je posegel v razpravo. S svojo intervencijo je dosegel zavrženje predloženih amandmentov. Skupščina je potem sprejela predlog finančnega ministra Reneja Plevena.

Skupščina je ustanovila posebni kreditni svet in komisijo dvanajstih članov. Delničarji državne banke bodo dobili dividende, ki pa ne smejo biti večje od onih v preteklem letu.

Delavec s Trumanovim "mandatom" za zvišanje plač pred delodajalcem. Kakšen odgovor doka delavci na to zahtevo, vam je znano.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravstveno dravstvo (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$9.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 na leto, \$11.75 na pol leta; na Los Angeles \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena glasilov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nematerijalnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnijo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil obveznico.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and uncollected articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc. will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s slovensko

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

1945

Datum in oklepaju na primer (December 31, 1945), poleg vašega imena in naslova glasila, da vam je to glasilnik poslan. Poslano je po pošti, da se vam list ne izgubi.

Jugoslavija — republika!

V diplomatskem svetu Jugoslavija ne bo več poznana kot kraljevina. Jugoslovanski ministri ne bodo več imeli naslov "kraljevskih ministrov", prav tako ne poslaniški in konzuli. Tudi jugoslovanska sodišča etc. ne bodo več poznana kot "kraljevska" sodišča.

Kraljevsko to, kraljevsko ono — vse to je odpadlo! Od zadnjega četrtka, 29. nov., Jugoslavija ni več kraljevina; ta dan je bila po novi skupščini uradno proglašena za REPUBLIKO! S tem zgodovinskim aktom so odpadli vsi jugoslovanski kraljevski tituli. Od zdaj naprej bodo ministri, poslaniški, konzuli, sodniki in drugi uradniki enostavno — jugoslovanski. Enako kot ameriški, francoski, čehoslovski etc., etc.

Ko je bila Jugoslavija formirana po prvi svetovni vojni, je dobila uradno ime: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pa let po proglasitvi diktature jo je kralj Aleksander I. "moderniziral" toliko, da je to ime spremenil v "Kraljevino Jugoslavije." Navidezno je bilo to poenostavljenje uradnega imena države, po implicacijah in tudi v bistvu pa je bil to le odsev poostrenja centralizma v področju kraljeve klake, okrog katere so rasli čaršijevci kot klopi okrog umazanega telesa.

V zadnjih štirih letih je Jugoslavija oprala svoje umazano telo v potokih krvi in brezmejne trpljenja. Posledice tega golgotnega "Krstu pri Savici" so prinesle prerojenje in ustanovljenje Nove Jugoslavije v obliki demokratične federativne REPUBLIKE. Zadnji četrtlet je uradno postala plebejska država z demokratičnimi ljudskimi aspiracijami. Iznebila se je kraljevskih trotoev in čaršijevskih klopi, ki so sesali jugoslovanske narode in tudi skoraj povzročili popoln razpad Jugoslavije. Edine sila, ki jo je rešila ob dvajsetih uri pred sigurnim razpadom, je njen: Osvobodilna fronta, ki je v najtemnejših dnevih v temkajšnjih neredih ušla nov plamen jugoslovanske EDINOSTI. BRATSTVA IN SVOBODE.

Lahko z vso sigurnostjo rečemo, ako bi ne bilo Osvobodilne fronte, ki je pregazila in premostila veliko sovraštvo med Srbi in Hrvati in jugoslovanske narode sementirala v novo federativno in demokratično celoto, bi danes ne mogli govoriti o kakšni Jugoslaviji. Kaos v Evropi in posebno na Balkanu bi bil še nekoliko večji kot je danes. Tako zvani "mir" bi visel še na bolj temni niti kot visi danes. Tega ne more zanikati niti noben filistej, marveč le kak totalen slepec, klerofašist ali človek, ki se je obdal s komunističnim bavljavom in pri tem izgubil vso perspektivo za trezno, objektivno presojanje.

★

Proklamiranje jugoslovanske republike po narodni ustavodajni skupščini je bilo dobilo svojstveni odmev v — Londonu. Oglasil se je mlekobiti Peter Karadžordžević, ki je svetu naznanil, da se ne misli odpovedati svoji kroni, ker ne priznava tega dejanja najvišje jugoslovanske zakonodajne oblasti. Jugoslavija je v njegovih očeh še vedno — dedna monarhija, katere ne more odpraviti nobena ustavodajna skupščina.

Fant se prav nič ne zaveda, kako se s tem smeši. Ampak s to svojo izjavo je le pokazal, da se čisto nič ne loči od drugih kraljevskih trotoev, pa naj bodo stari ali mladi, te ali druge narodnosti. Do danes se ni še noben kralj prostovoljno odpovedal svoji kroni in tudi še noben kralj ni priznal svoje odstavitve za "legelno".

Izmed vseh kraljev in monarhov je bil do danes še najbolj demokratičen njegov ded, stari "čika Pero", ki se je ob neki priliki izrazil, da spada monarhija ali kraljevina med staro šaro. Zato je bil med srbskim narodom tudi zelo priljubljen. Povsem drugače krvi pa je bil njegov sin, umorjen v Franciji po paveličevih, kakor je tudi njegov vnuk. Kot pripovedujejo, je "čika Pero" imel zelo slabo mnenje o svojem sinu Aleksandru, ki se je že v svoji zgodnji mladosti nasrkal "plave" krvi. Enako mnenje bi najbrže imel o svojem vnuku, ki je dobil titel: "Kralj Peter II."

Ampak fantu, ki se je nalezal duha svojega avtokratičnega očeta in po katerih žilah se pretaka kri do skrajnosti korumpirane in gnile rumunske kraljevske družine, ni zametil, ako se brani odložitvi jugoslovanske krone. Ta je njegovemu očetu prinašala silajne dohodke: ni manj kot \$700,000 letne plače v primeri s \$75,000, ki jih prejema predsednik Združenih držav, najbogatejše dežele na svetu.

Poleg tega je jugoslovanski kralj imel tudi sijajne dohodke od svojih investicij in veleposesev. V razmeroma kratki dobi je postal eden najbogatejših ljudi v Evropi. Vse na račun jugoslovanskega ljudstva. Marsikak revni kmetiček je moral prodati svojo edino kravico, telčka ali prasička za davek, oziroma mu je živino enostavno vzela davčna oblast. Vse zato, da se je kraljeva družina lahko valjala v baržunu in svilu in se mastila v palačah ob sijajnih pojedinah ter vladala s pomočjo enako zajedalske in korumpirane čaršije.

In spridenemu ter oblastiteljnemu kraljičku Petru se še vedno cede sline po taki Jugoslaviji. Ampak fant je s svojo kraljevsko družino in svojimi pobočniki vred prespal vsa zadnja leta v Angliji. Okusi ni najmanjšega trpljenja in strašna Golgota jugoslovanskih narodov mu je špankava vsa. Po Angliji gre sploh glas, da je bil jugoslovanski kralj Peter II. edini človek, ki je zadnja leta živel v Angliji v največjem razkošju ter se vozil z blestnimi in naidražitimi Rolce Royci. V primeri z njim so bili vsi drugi ubegi kralji in kraljice pravi beraci.

In med tem, ko je jugoslovansko ljudstvo umiralo v potokih krvi in se napol nago in lačno borilo na življenje in smrt, si je kraljevska banda v zamejstvu vsak mesec nakazala iz državne blagajne blizu \$40,000 "plače"! In to kljub vsem svojim milijonom, ki si

Glasovi iz naselbin

PISMO IZ TRBOVELJ

Springfield, Ill. — Podpisana in sestra mojega pokojnega moža Julija Philipich sva prejeli dve pismi iz Trbovelj. Do sedaj še ni bilo priobčenega nobenega pisma iz Trbovelj, zato mislim, da bo zanimalo naše čitatelje, posebno pa Trboveljčane.

Sledeče pismo je pisala sestra mojega moža Marija Šramel, katere se spominja več Trboveljčanov. Pismo je datirano 27. avgusta in se glasi: "Pre draga moja sestra Julka in hčerka! Po štirih letih sem prejela pismo od vas. Zelo sem ga bila vesela.

Da, Julka, vse je resnica, kar ste čitali v časopisih. Strašno grdo so delali Nemci po naših krajih. Koliko družin so izselili v lagerje in koliko oseb se postrelili in obesili. Otroke so vzeli od staršev in jih spravili v take lagerje, da so pomrli od lakote. Veliko grozot pa so storili tudi slovenski izrodki, ki so bili v službi okupatorja. Ti so lovili partizane po hostah in z njimi zelo kruto postopali.

Dokler je tu gospodaril Nemec, je bilo vse polno naših ljudi po zaporih. Imeli smo politizijo (gestapo), ki je grozno prepejala in trpinčila naše ljudi. Z zapora so jih mučili po dveh mesecih, potem pa poslali v Nemčijo v tako zvane kazenske agerje, ali pa v Maribor za ustrelitev. Nekatere pa so karkaj postrelili. Ne morem vam popisati vseh grozot in terorja, ki so ga izvajali Nemci in donaci izdajalci nad našim narodom.

Imeli smo neprestano tudi arm. Če smo se pokazali na cesto, že je prišel tuliti alarm in morali smo bežati v zaklonišče. Letala so bombardirala se paracije in električno centralo. Tedaj je ubilo tistega Petrečiča (Petriča?), katerega se gotovo spominjate, kajti bila sta s Francom velika prijatelja. Nekaj letelci aeroplani čisto nizko nad našo hišo. Bombardirali srboveljsko šolo in pa društveni (farški) dom, v katerem so bili nastanjeni slovenski izdajalci (Vermanschaft). Tedaj je bil veliko ubitih.

Prestali smo veliko strahu in tudi stradanja vsa ta grozna štiri leta. Ko so prišli Nemci, so pobrali vse živež in blago iz trgovin in pošiljali vse skupaj v Nemčijo, da so se tam mastili in oblekli z našimi stvarmi. Nekateri so bili srečni, da so kaj jobili v hribih, toda midva z možem nisva mogla nikamor, ker sva oba stara in bolna od strahu in stradanja.

Draga Julka, prestali smo vojno, toda smo živno ubiti in mnogi ne bodo nikoli ozdraveli. Da bi le imeli hrane dovolj. Kruha sicer imamo sedaj več, nimamo pa mleka, kave in sladkorja.

Sedaj sva z možem kar sama, kajti od vseh hčera možje so pri partizanih in prav tako moji sinovi. Od naše družine jih je osem pri partizanih. Mojega starejšega sina Julka pa so naši izdajalci ujeli in ga imeli nekaj časa zaprtega v Begunjah, potem pa so ga odpeljali v Dachau, kjer so ga pretepali in stradal. Tehtal je komaj 36 kg. Ko so prišli ameriški vojaki in rešili jetnike, jih je veliko umrlo, ker so prehitro jedli. Dva sta prišla nazaj ranjena, za Slavkoto pa nič ne vemo, kje je. Julija, še eno žalostno novico

ih je nakopila iz izžemanja jugoslovanskega ljudstva. Tako je ta banda kraljevskih trotoev in krivosesov "simpatizirala" z bednim in na smrt borečim se jugoslovanskim ljudstvom!

Jugoslovanski narodi, vključno s Srbov, tega niso pozabili. In pozabili niso, ker tega sploh niso mogli storiti. To so tudi jasno povedali pri zadnjih volitvah za ustavodajno skupščino, ki so bile obenem tudi plebiscit o monarhiji ali republiki. In ogromna večina volilcev: po številu 6,500,000 od 8,235,968 upravičencev, ali približno 80%, se je izreklo za REPUBLIKO. Tudi Srbi so v veliki večini glasovali za Osvobodilno fronto in proti monarhiji: po številu 1,281,875 od 1,743,780 od vseh upravičenih volilcev. Opozicija je v Srbiji oddala 162,814 glasov, ki so bili obenem oddani za monarhijo.

Po zatrdilu "kralja" Petra te volitve seveda niso bile demokratske. "Demokratske" bi bile take volitve, kot so se vršile pod srbsko dinastijo, posebno pod diktaturo, ko je moral vsak volivec povedati javno, za koga glasuje! Mlekobiti Peter lahko s svojo čaršijsko klico vred rotni po inozemstvu, ampak jugoslovansko ljudstvo si je začrtalo svojo pot, po kateri bo korakalo v boljšo bodočnost.

Ti imam poročati. Naš najmlajši brat Pepi je prišel iz Nemčije tako bolan, potrebe pa mu nismo mogli dati, in v nekaj mesecih je umrl. Dejal pa je, da je vesel, da bo umrl doma in počival v slovenski zemlji. In tako leži Frankov in najin najmlajši brat v domači zemlji. Hudo mi je, ker so umrli vsi najini brati in ni nobeden dočkal 60. leta. Ko se zamislim v to žalostno življenje, si mislim, kako je mogoče, da sem dočakala 69 let.

Nekedaj dne so Nemci pripeljali devet oseb iz zapora, nakaj so jih čisto blizu našega stanovanja postavili v vrsto in postrelili. Neki postaran mož je s povzdignjenimi rokami prošil in vpil: "O Bog, ti veš, da sem nedolžen, ti veš, da sem nedolžen!" Njegove prošnje niso nič pomagale. Postrelili so vse in trupla pustili ves dan na soncu, ponoči pa so jih na koncu pokopališča zmetali vse v eno jazo in zagreblili. Potem so razobesili plakate in objavili število, koliko so jih pobesili v Mariboru, med njimi povečini mladeniče v najlepših letih. Grozilo so nam neprestano, da bodo vse izselili, kateri imajo svoje pri partizanih. Najbrže bi res nas vse izselili, ako ne bi bila poprej skončala vojna.

Nemec je mislil, da nas bo popolnoma uničil in zavladal po vsej Evropi, pa se je ljudstvo obrnilo proti njemu in tako ne bo nikoli več gospodaril na slovenski zemlji. Vse pridne in močne kmete so izselili v Nemčijo iz vseh krajev, iz Zagorja, Hrastrnika, Doboveca in drugih krajev, na njihove kmetije pa so naselili nemarne Nemce in nemčurje, ki niso hoteli delati.

Mnogo Slovencev je pomrlo v nemških koncentracijskih taboriščih, tisti, ki so se povrnili, so pa našli svoja posestva zane-marjena, opustošena in izčrpana.

Moja roka je že utrujena, zato zaključujem in vse prisrčno pozdravljam. Marija Šramel.

Julia Krmelj.

PISMO IZ SUHE PRI ŠKOFJI LOKI

East Palestine, O. — Sledeče pismo sem prejel od brata Franca Breliha, vas Suha pri Škofji Loki.

Brat piše med drugim: Tvoje pismo z dne 28. junija sem prejel. Mi smo še vsi živi. Mobilizirani so bili Peter, Janez, Jože, jaz pa kot invalid nisem bil. Po kapitulaciji Jugoslavije so se vrnili domov, ne da bi jih Nemci ujeli. Tisti Peter Brelih, o katerem si čital v časopisu, ni naš brat, kajti on je še zmeraj doma in prav tako Jože, za Janeza pa ne vemo, kje je. Mati je še živa in Ti bo v kratkem pisala. Johana še tudi živi, samo slabega zdravlja. Od nje nisem dobil pet let nobenega glasu. Ona je na Hrvaškem, pred nekaj dnevi pa je bil tukaj njen mož, ki je prišel pogledat, ako smo še vsi živi. Franca pa je bila izseljena z vso družino v Nemčijo. Starejša sinova sta bila v Dachau, dočkal je bila ostala družina v Hagenubachu, naprej od Nuernberga. Otroci so delali na kmetih, Franca pa je bila v taborišču. Od doma so bili dve leti in nekaj mesecev. Povrnili so se domov pred šestimi tedni, sinova pa pred 14 dnevi. Vsi so

zdravi, edino Franca je precej bolehn. In kako ne bi bila! Franco in družino so Nemci zato izselili, ker je dala jesti partizanom, toda nekdo jo je izdal. Domačijo sem potem prevzel jaz in jo obdelaval, pri tem pa sta mi pomagala Peter in Janez in ostala moja družina. Tako smo ji dom in živino ohranili, kajti če bi kmetijo prevzel kakšen tujec, bi ona ne imela ali od tega, dočim smo mi skrbeli za družino in ji pošiljali pakete v taborišče, povrh tega pa je dobila še precej žita pod streho in tudi novo žetev, tako da nam je lahko hvaležna.

Mi pa od tega nimamo drugega kot da smo raztrgani. Že prej smo bili slabo oblečeni, med vojsko pa se ni ničesar dobilo. Sedaj pa tudi ne moremo tukaj zahtevati, kajti vsi so ubogi in tudi denarja ne bo; moja majhna kmetija ne prinaša lohodkov, družino imam pa veliko: sedem otrok in mater.

Odkrito povem, da med vojno tukaj pri nas ni bilo lakote. Mesa sicer nismo imeli dosti, kruha pa nismo stradali iz krompirja pa fižola smo za potrebo tudi pridelali. Sicer pa smo navajeni skromnega življenja, saj sem prvo svetovno vojno poskusil kaj je hudo in kaj lakota. Po končani prvi svetovni vojni smo mislili, da bo mir vsaj 50 let, toda smo se zelo zmotili. Po dobrih 20 letih je zbruhnila druga in toliko strašnejša. Kakor v zadnji vojni, tako so tudi v tej največ prestali slovenski narodi.

Kakor Ti je znano, so Nemci napadli Jugoslavijo brez vsakega povoda. Da je Jugoslavija tako naglo kapitulirala, je zasluga petokolonistov. Čez nekaj tednov po okupaciji, smo v ranih jutranjih urah videli drvečje avtomobile in v njih vojaštvo, ki je obveščalo prebivalstvo, da se mora v nekaj urah izseliti. S seboj so smeli vzeti samo nekaj cunj in par dinarjev, nakar so jih odpeljali v taborišče, kjer so jih zasiljavali in mučili. To se je dogajalo po vsej Jugoslaviji. Nabili so na vrata listek, da morajo oddati vse premoženje državi, nato pa so vse izropali in ljudi poslali v Nemčijo.

V tem obupnem stanju so ljudje pričeli bežati v hosto in pričel se je upor proti okupatorju. Potem so pričeli iskati talce in jih streljati, izseljevanje pa se je vršilo še v večji meri.

Na tisoče izgnancev se ni povrnilo domov, ker so jih postrelili ali pa so pomrli od trpinčenja in pomanjkanja. Naše gorenske Begunje bi imele veliko povedati, kako so jih tam mučili in streljali, tudi 50 oseb naenkrat. V Stari Loki je nekdo ustrelil SS vojaka. Pobrali so čez sto talcev, jih odpeljali v Kranj, drugi dan pa so pripeljali 50 oseb nazaj, ostale pa so ustrelili za Kamnikom. Nato so jih zmetali na avtomobile, pri tem so jim morali pomagati domačini, jih pripeljali zopet v Stari Loko, kjer so jih razstavili na cesti drugega poleg drugega, potem pa so vse razmesarjene odpeljali naznan kam. Žrtvam so pobrali ves denar in zlatino. Zverine so se pri svojem rabeljskem delu še smejale To je nemška kultura!

Takih primerov je na stotine. Sin Stajnarjevega Tineta se še ni oglasil. Kar se tiče vaše brodelne organizacije, naj poročam, da je že precej živež prišlo v te kraje in delijo med najpotrebnejše. Tisočkrat vam hvajla, ker ste tako socialno čustveni, dragi rojaki!

Tukaj je veliko ljudi brez strehe, vsehovsed porušeni in požgani domovi, ljudje pa pobiti in postreljeni. Toda tukaj po ravnini niso ljudje toliko tupeli kot po hribih. Tam so uničene cele vasi in marsikje so tudi prebivalstvo poginili oz. pometali v ogenj, med njimi tudi otroke. Priznati pa moramo, da je bilo Gorenjski še najbolj prizaneženo. Veliko več je pretrpela Dolenjska, ki je zelo porušena. Tam so se vršile hude bitke. Prav tako so trpeli na Štajerskem, kjer so Nemci postrelili veliko talcev. Na Štajerskem je namreč bilo gnezdo nemčurjev, ki so služili okupatorju. In Primorska, ta lepa dežela! Koliko vojakov je naglinal proti Nemcem, da so morali ropati, požigali in pobijati.

Na Gorenjskem ni bilo prave fronte. Ako ne bi zavzevali proti koncu tako energično priprili, da je prišlo do nemške kapitulacije, bi tudi Gorenjska

prišla v vojni vrtnec, kar bi pomenilo popolno uničenje.

V naši novi Jugoslaviji upamo in smo tudi prepričani, da bomo bolje živeli. Imeli bomo tudi več svobode kakor kdaj koli poprej. Seveda, do tega ne bo prišlo takoj, kajti naša domovina je v razvalinah in izropana. Treba bo delati in z dobro voljo sodelovati pri obnovljanju.

Vprašali, ali smo zelo potrebni. Sam veš, da je o tem težko pisati. Tudi Ti moraš delati za zaslužek. Ako bi mogel zbrati kaj stare obleke, bi Ti bil zelo hvaležen, kajti tukaj je veliko pomanjkanje obleke in obutve, pa tudi denarja ne bo. Ne misli, da sem egoist. Res smo potrebni. Če moreš kaj poslati, pošlji, če ne moreš, sva prav tako prijatelja. Sprejmi pozdrave od nas vseh. Tvoj brat Franca Brelih."

Vidite, rojaki, kako strašno je postopal okupator z našim narodom. Vsi, vsi, brez izjeme, moramo pomagati našim bratom in sestram!

V naši nasebini ni posebnih novic. Člani-vojaki se vračajo domov. John Kožuh pa je bil zelo nesrečen in je izgubil nogo v vojni. Ranjen je bil v nogo tudi Tom Božic. Oba sta sedaj doma; bila sta na bojišču v Evropi.

Anton Brelih,

tajnik 55 SNPJ.

IZ VASI POVRŠJE PRI KRŠKEM

Slivkovo, Pa. — Prejela sem pismo od brata Josepha Metelka, vas Površje, p. Raka pri Krškem.

Brat piše med drugim: "Sporočam Ti, da smo še živi. Bili smo štiri leta v Nemčiji. Nemci so nas tako rekoč gole odgnali 2. novembra 1941. Sedaj pa smo se povrnilo domov. Osvobodili so nas Američani. Moramo biti med njimi tudi Tvoji sinovi, kajti mnogi so bili sinovi slovenskih staršev in so govorili slovensko.

Drugi Ti bom podrobneje opisal, kaj vse smo doživeli v teku zadnjih štirih let. Če moreš, prosim, da nam pomagaš, kajti potrebni smo vsega. Sprejmi najlepše pozdrave od Tvojega brata Josepa Metelka."

Mary Repos.

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill. — Marija Brovet iz Cabara, Jugoslavija, išče Ivana in Marijo Stimetza, ki sta nekdanj živela na 610 Milwaukee Ave., Chicago, Ill. Ako bi kdo vedel, kje se imenovana nahajata, naj sporoči Amerikemu rdečemu križu, 529 So. Wabash Ave., Chicago 5, Ill., telefon Wabash 7850, Extension 370.

Rdeči križ.

ODMEV NA GROZOTE V STARI DOMOVINI

East Helena, Mont. — V Prosveti čitam pisma iz Jugoslavije in sprejetava me groza. Ubogi narod, koliko je moral pretrpeti! Tragedija pa je toliko večja, ker je brat izdal brata. Nekateri so pomagali zatirati narod Italijanom, drugi Nemcem, tretji Madžarom.

V tej vojni so Slovani najbolj trpeli. Zakaj? Zato, ker so slovenski narodi nesložni že od nekdaj. Da, slova, jači, nesloga tlači! V tem oziru tudi Slovenci nismo nič boljši. Saj se celo delimo po pokrajinah. Prvi je Stajerec, drugi Dolenjec, tretji Krašovec, četrti Ljubljančan it. Nekateri vlečejo na levo, drugi na desno, tretji k papežu, četrti k Rusom.

Po prvi svetovni vojni so mi od doma sporočili, da je bilo precej Slovencev, ki so simpatizirali z Italijani, med temi tudi duhovnik Janez Kržišnik, ki je vpil in kričal: "Živijo, Italija! Živijo, sveti oče!" Navsezadnje so mu pa Italijani pokazali, da so oni gospodarji. Zapovedali so mu, da mora mašati brati pri Sv. Trojici. Upri se jim je, nakar so mu zagrozili z ricinovim oljem in se jim je moral podati.

Poslušam ljudi, pogovarjajo se o vojni. Pravi, da smo sedaj streljali Japonce, Nemce in Italijane in ne bo več vojne. Toda vse kaže drugače. Če bodo tisti, ki vladajo danes svetu, nadaljevali z imperializmom, potem bodo otroci, ki so pričeli to leto hoditi v šolo, zopet prelivati svojo nedolžno kri.

Človek je proti človeku! Danes imamo veliko stavek v Ameriki, a namesto da bi delavci sku-

paj držali in enotno nastopili proti izkoriščevalcem, pa najdemo med njimi stavkolomce in tako škodujejo sodelavcu.

Siromak ne premisli, da ga kapitalist na stara leta, ko ne more več delati, vrge na cesto. Da, tako je v današnjem krivnem sistemu. Nekateri nimajo nič denarja, drugi pa preveč. Sedaj ne računajo več z milijoni, ampak z milijoni. Ko pa imeli depresijo in je bilo potrebno potrošiti nekaj milijonov, lačne, so pa tako kričali in protestirali, da bi človek mislil, da se bo podri ves svet. Za ubogne ljudi pa je bilo dosti denarja! Moje mnenje je, da bi rali imeti v Evropi samo vladarja in eno zastavo. Samo pride do tega, ne bo miru.

Frank Beniger.

ČASOVNI KOMENTARIJI

Chicago, Ill. — Sedaj je v teku kampanja za zbiranje obleke obutve in drugih potrebščin za jugoslovansko ljudstvo. Današnje več ne dvomi, da je jugoslovanski narod v veliki potrebi in da je pomoč tudi zaslužna. Pismo iz stare domovine daje jasno govore.

Tudi mnogi Američani poznajo potrebe jugoslovanskega ljudstva, zlasti tisti, ki so bili v Jugoslaviji med vojno in videli licu mesta strahotno opustošenje, ki so ga prizadeli sovražniki.

V reviji New Republic je bil priobčen sledeči apel na ameriško ljudstvo, katerega so podpisali Američani, ki so bili v Jugoslaviji v času vojne:

"Sedaj, ko je vojna končana, skuša naša dežela pozabiti na vojno trpljenje. Srečni smo, da lahko pozabimo! Naši domovi niso bili bombardirani, ne va požežane in ne uničena polja. Imamo dovolj hrane in obleke in večina med nami ima streh nad glavo.

V takih razmerah pa ne živijo evropski narodi, ki so bili po nemški okupaciji. In to velja še posebej za Jugoslavijo. Junška borba jugoslovanskega naroda proti fašizmu je nam vsa znana. Mi, spodaj podpisani, smo ji bili priče. Videli smo jugoslovanske partizane, ko so izvajali svoja življenja za rešitev ameriških letalcev. Videli smo bojevanje partizanov proti ogromni premoči — bojevali se niso samo zase, ampak tudi za nas!

Sedaj potrebujejo pomoči. Darujmo obleko jugoslovanskemu rešitvi. To ni politična stvar. S tem, da pomagamo Jugoslaviji, bomo samo izrazili našo hvalečnost za vse, kar so oni storili za nas. Lahko se štejemo srečne, da se nahajamo v položaju, da jim lahko pomagamo, kajti jim pomagamo še tako veliko, ne bomo poplačali niti polovice kar so storili oni za nas. Walter Bernstein, Richard Witkin, pokovnik Louis Huot, Eli Drapkin, James A. Dolan."

Preteklo nedeljo se je vršila Pilsenovem parku oz. paviljonu proslava zmage Jugoslavije, jo je aranžiral Čikaški Zdravstveni odbor jugoslovanskih Amerikancev. Proslava je izvrstno izpadla. V paviljonu se je zbralo okrog tri tisoč Jugoslovancev in denarni prispevki so znašali malo manj kot \$10,000. S tem denarjem bo odbor nabavil potrebščino bolnišnico za Jugoslavijo.

Tudi program je bil pester. Nastopili so hrvaški pevski zbori, tamburaški in slovenski pevski zbor France Prešeren, ki je prav lepo zapel in zaeno zastopal Slovence.

Na programu je bilo veliko število govornikov, med njimi tudi illinoiški governor Green, imenu Slovencev je apeliral na prispevke Joseph Oblak, ki je eden podpredsednikov Zdravstvenega odbora za jugoslovanske Amerikancev za Chicago in okolice. S kratkim govorom je pozdravil navzoče tudi jugoslovanski konzul Vukmirovic. Očinstvo je zelo imponderalno govornik dr. Nicholas D. Cheronis, ki je po narodnosti Grk, a velja za prijatelja sedanje Jugoslavije in dober poznavalec balkanskih političnih razmer.

Kot zadnji in zaeno glavni govornik je nastopil partizan in sedaj svetnik pri jugoslovanskem poslanstvu v Washingtonu Sergej Makled. Obenemu je govoril vzbujalo na mladih izbornih govornik, inteligentni (Dolje na 2. strani.)

Pismo iz Ljubljane

Miss Vera Levec, ki zdaj živi pri svoji teti Minki Aleshevi v Chicagu, je prejela informativno pismo od svojega prijatelja iz Ljubljane. Datirano je 27. avg. 1945 in se glasi:

Znano ti je, da je bila naša domovina aprila leta 1941 napadena od večih sovražnih sosedov, ki so jo razkosali po mili volji in počenjali, kar jim je prišlo na misel. Nihče se ni oziral na humanitarna mednarodna pravila, njihova načela so bila uničena nas za vse čase in napravitelj iz nas sužnje. Italijani kot Nemci so že prve dni okupacije trobili, da so končno dobili nazaj dežele, ki so tipično italijanske oziroma nemške in prav nič se niso ozirali na prebivalce, ki že sto in stoletja živijo na tej zemlji, naše kulturne tekovine so bile brez vrednosti, pošteni in zavedni Slovenci in Slovenke so od njih dobili naziv: banditi, banda, so druga in nešteto drugih psov. Res je, da so Italijani prve dni v Ljubljani bili nekam vljudni, toda naš narod jih dobro pozna. Nemški nacisti so pa takoj prišli s terorjem in že prve dni so na Gorenjskem in Štajerskem padale žrtve, masovne deportacije pošteni in zavedni Slovenci in Slovenke so bile dan na dan in tudi Tvoja teta Stefanija je morala v Srbijo.

Prvo "kulturno delo" nacistov na naših tleh je bilo, da so zaigrali vas Rašico nad Črnučmi. Vsak zaveden in pošten Slovenec je videl in tudi občutil početa okupatorja in priznati moram, da mi je bilo gnusno gledati fašiste, ko so se šopirili po ljubljanskih ulicah. Našli so se pa tudi naši ljudje, ki so se kaj kmalu pričeli klanjati tem šemam (bili so res kot šeme) in za prijazen nasme in par Judeževih grošev so ti izdajalci postali slabi od fašistov. Toda slovenski narod se je znašel takoj!

Ze pred vojno osnovana tajna organizacija "Osvobodilna fronta slovenskega naroda", ali na kratko OF, je takoj po okupaciji pozvala naš narod, naj nadaljuje v vojno proti okupatorju z vsemi silami in vsemi sredstvi, pa čeprav so te sile in sredstva tako skromne in neznatne. In narod je pravilno razumel ta poziv. Z geslom: "Smrt fašizmu—svoboda narodu!", je pričel pošten in zaveden slovenski rodoljub najtežjo dobo, dobo trpljenja in preganjanja, mučenja in ubijanja. Vse to so izvajali nad malim slovenskim narodom nacisti, ki so se bahali s tisočletno kulturo in civilizacijo.

"OF" je zbrala v svojo sredo vse zavedne in pošteno misleče Slovence in Slovenke. Seveda izredno tajno in previdno je bilo njeno delovanje, vendar za sovravnika dovolj občutno. Seveda so Lahi grozili in si prizadevali, da bi zatrili to tajno organizacijo, dosegli so nasprotno: OF je bila iz dneva v dan močnejša. In Italijani so pričeli s terorjem, ki se je stopnjeval. Po ulicah je bilo vse polno naposov OF, polno izrazov navdušenja za našo osvoboditev, po ulicah so ležali lističi z rodoljubno vsebino in pozivali ljudi k splošnim antifašističnim demonstracijam. Ne misli, da smo javno demonstrirali, to je, da bi vpili po ulicah in delali nered. Saj bi nas vse pobili kot pse. Demonstrirali smo tako, da smo ob določenih pomembnih dnevih obdoličili uri ostajali doma in bojkotirali vse lokale. Največkrat je bila ta ura določena zvečer ob 7. Bilo je radostno opazovati množice ljudi, ki so hiteli domov, se prepirali na tramvajih, da bi ja preje prišli domov, kavarnarji in drugi javni lokali so se na mah izpraznili in tako dalje. Italijani so pihali od jeze. Včasih so skušali zadržati ljudi na ulicah, pričeli so streljati in ubijati, toda ljudske mase so se z navdušenjem odzvale svoji časti in poštenosti. Borba v mestih in na deželi se je stopnjevala in prvi partizanski oddelki so že v poletju leta 1941 pričeli napadati in rušiti vse, kar je služilo okupatorju in mu pripadalo.

Več, bilo je nevarno metati propagandne listke po ulicah, risati znake svobode po zidovih, ker tlo je za glavo. Vendar je bila Ljubljana vedno vsa posuta z lističi, zidovi pa naslikani z napisi OF in še drugimi znaki. Še več: tudi na kasarniških zidovih so bili napisi in tudi na

za naš narod, ker tu je v nekaj mesecih pomrlo od lakote 5.000 slovenskih otrok, žena in mož.

Po kapitulaciji Italije, v septembru 1943, sem se pripravil oditi skupno z nekaterimi mojimi prijatelji v hribe, to je priključiti se našim partizanskim enotam. Zaradi bolezni sem pa odšel šele oktobra, skupno s Kunejem Francitom. Pot iz Ljubljane je bila obdana z bodočo žico in povsod so bile močne straže Nemcev in domačih izdajalskih domobrancev. Poleg tega je bila mreža bodoče žice ponoči osvetljena s reflektorji. Pa kljub temu smo prerezali sistem žic in z vodičem prišli do naših partizanov.

Dva dni in dve noči smo romali po skrivnostnih gozdskih poteh, vedno v nevarnosti, da nas izsledijo domobranci v zasedi, toda terenci so odlično izvrševali dolžnosti in javil sem se k neki partizanski brigadi nekje na Dolenjskem. Pričela so se križeva pota, ker prišel sem v najhujši dobi nemških ofenziv, to je v dobi hajk. Ponoči so bili marši, podnevi pa borbe.

Bila je jesen, hladna in mokra. Lahko si zamisljaš, kako je človeku pri duši, ko mora marširati po hribih in dolinah z mokrimi nogami, ker se tako dobi čevlji se zmocijo, pri tem pa še prazen želodec in zmučenost. Če smo utegnili kaj spati, smo spali na prostem, na dežju ali pa v snegu. Novembra meseca smo taborili nekje na Primorskem, v visokih hribih v snegu. Imeli smo sicer šotore, vendar ni ravno lušno spati v takih okoliščinah. Pri tem pa še lakota, pamankanje hrane, preganjanja, borbe, prenosi ranjencev, v splošnem naporu takšni, da jih ni mogoče opisati.

Nikdar nisem mgel verjeti, da prenese človek tako naporov, kolikor sem jih prenašal te dni in kolikor so jih prenašali naši partizani leta in leta. Bil sem tudi v borbi proti SS trupam. Imeli so me že obkoljenega, streljali so vame prav od blizu, kakih 20 m oddaljeni od mene; od izmučenosti sem celo omahnil, vendar sem jim ušel. Kako se je vse to zgodilo niti sam več ne vem. Če bi me dobili, bi me ubili tako kot vse, ki so jim padli v roke.

(Konec prihodnjič.)

Goering in Dimitrov

London.—ONA.—Angleški tednik New Statesman and Nation priporoča v uvodniku svoje zadnje izdaje, da naj pride Jurij Dimitrov v Nuernberg pričati proti Hermannu Goeringu.

Ako bi bil ta predlog sprejet, bi prišlo do dramatičnih dogodkov na sedanjih sodnih obravnavah proti nacističnim vojnim zločincem največjega kova, kajti v tem slučaju bi se nanovo začela dva stara nasprotja, ki sta se srečala že enkrat v teku velikega političnega procesa o priliki požara nemškega Reichstaga. V tej sodni obravnavi je sedel na zatožni klopi Dimitrov in se je tako dobro zagovarjal, da je spravil Goeringa v največje zadržke—in je tako tudi rešil svojo glavo.

Znano je, da je Goering takrat svedečano objubil, da se bo še masčeval nad bolgarskim komunističnim prvakom, ki pa se je izmuznil iz njegovih rok in

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

mlad mož, ki je v zbranih besedah slikal današnje Jugoslavijo in borbo Osvobodilne fronte v času okupacije. Makiedo je Hrvat, govoril pa je kot Jugoslovane tiste Jugoslavije, ki so jo partizani osvobodili in zaeno s krvjo prerodili, toda ne samo ekonomskega ustroja, temveč tudi ljudsko mentaliteto.

Priredbe se je udeležilo največ Hrvatov, a tudi Slovencev je bilo veliko.

Kakor sem že nekajkrat poročal, bo v nedeljo, 9. decembra, vpriporjena na odru SNPJ izborna veseliga "Hiša gospoda Harringtona". Pridite, imeli boste nekaj ur duševnega užitka. Po predstavi bo prosta zabava in ples, za katerega bo igrala Možnova trojica. Predstava se bo pričela ob treh popoldne.

Pisec se ne bo oglasil nekaj tednov v tej koloni. V uredništvu Prosvete imamo cel kup pisem iz stare domovine in drugih dopisov in s tem bo malo več prostora za naše dopisnike.

Milan Medvedek.

Odmev iz Ravensbrucka

Ni dolgo temu, kar sem se vrnila po dolgem izgnanstvu iz tujine. Ob spominu na žrtve svetle domovinske vojne sem vzklila: "Kako velika, lepa in junaska je moja domovina!"

Berem časnik, hodim na stanke, vendar me včasih zaboli, ko vidim, da se mnogo piše o italijanskih in nemških taboriščih, le o Ravensbrucku čujem malo. Pa je bilo tudi tam na tisoče Slovencev, ki so zaradi svojega dela v narodno osvobodilni borbi prihajale v to taborišče uničenja.

Tu je bilo neznosno življenje. Žene in dekleta so morale delati po tovarnah Ravensbrucka, Oranienburga, Sachsenhausen, Auschwitz, Buchenwald itd. Na lastni koži so občutile ves nacistični sadizem in videle neštete, ki so padle pod njegovim bodalom, smrtno ranjene od gladi, ponižanja in sramotenja.

Slovenski narod bradko občuti izgube naših najboljših mater, žena in deklet. Hitlerizem ni prizanesel niti ženski, preoblekel jo je v številko, ki mu je služila toliko časa, dokler je zmogla 14 do 16-urno delo. Ko je onemogla, so jo vtaknili za nekaj dni v bolnišnico, kjer je številka počasi bila pripravljena za odhod v peč.

Spominjam se neke matere z Dolenjskega. Doma so ji požgali vse, moža ubili, otroci so odšli v partizane, njo samo pa so izdajalci prodali Svabom. Prišla je v Ravensbruck. Nekaj časa je pletla nogavice, vendar pa je kmalu zaradi vodene hrane oslabila. Otekali so ji noge. Nekaj dnevo jo je SS-paznica potegnila iz vrste in jo s pomočjo kri-

odšel v Moskvo, kjer je ostal do nedavnega časa, ko se je po 22-letni odsotnosti vrnil zopet nazaj v Sofijo.

minalk in prostitutk odvlekla v drug lager, kamor so vozili žrtve, namenjene za peč. Tu so jih mučili s stradanjem. Žene so stale tu 6-8 ur na dvorišču, brez vsake hrane, naj je deževalo ali ne. Gorje tisti, ki bi sedla radi utrujenosti! Seveda so cepale po tleh, kamion pa je odvažal osem mogle k peči. Ta žena je 14 dni kljubovala lakoti in po srečnem naključju ušla iz tega pekla. Toda 53-letna žena je bila sedaj videti uničena, bolna 80-letna staraka. 14 dni življenja v kraju, kjer je gledala smrti v obraz, ji je vzelo 30 let življenja.

Poleti 1944 so podvojili vojno produkcijo. Dan za dnem in noč za nočjo so odhajali transporti iz glavnega taborišča v tovarne v severni Nemčiji in v Berlinu. Tudi jaz sem odšla v juliju 1944 iz lagerja. Stale smo na velikanskem dvorišču, da bi nas pregledal SS-zdravnik. Bilo nas je okrog 1000, vse gole, ostrižene, oropane slehernega dostojanstva. Mimo nas so hodili gestapovci, SS-paznice in zbijali neslane šale. Podzavestno sem krčila pesti, da so me boleli prsti in kri mi je udarjala v senca, da se mi je majal svet pred očmi. Šele v baraki sem se sprostila in popadel me je skelec, krčevit jok.

Mnogo bi lahko govorila o težaškem delu, o stradanju in hiranju v Ravensbrucku, kjer je bilo toliko Ljubljancank. Pretepanje, brc, zmerjanje, polivanje z mrzlo vodo, kazni v obliki stanja na prostem ponoči ob vsakem vremenu itd. Niso nam prizanašali in SS-paznice so bile večinoma še okrutnejše od SS-ovcev. Saj so bile prostovoljke, ženske brez sleherne srčne kulture. Zanje smo bile pač le "banda". Vendar je bila naša vera v zmago svobode neomajana in dostikrat je bila podprta s polglasno pesmijo: Bratje, le k soncu, svobodi!

Zdaj sem spet v Ljubljani—v svobodi. Ljubim, sama preizkušena v trpljenju, to našo prerogovo domovino, skupaj z vsemi srečnicami, ki so se vrstile iz Ravensbrucka. Zato stojimo zvesto na strani našega maršala Tita z geslom:

"Zdaj pa—delati, delati!"
Interniranka Slavka J.—
(Slovenski Poročevalci, 16. sept. 1945) —SANS.

Pesem o življenju

CENE VIPOTNIK

(Iz cikla o Simnu Sirotniku)

Svetloba čista v dve temni vpeti
ljubene v voljo zavzeta in kri,
ko se naseli v zemeljske stvari,
rušit čes ti smeri skromne leta.

O misel, domotočno k luči vpeti
v telesa pridke vrneš se teni.
Ispota nagne se žumetih dni—
in slihim grob, ki kite v nič raspleta.

A preden bodo bilje mi odpeli
viharno dvignil bo moj narod glav,
bom rasedel, kaj vse smo pretrpeli.

Ko uvrstimo hojo izpelavo,
poizel mi trudno lice smrti pobeli
in lasimo k očetu v nemo slavo.

DOPISNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavnem urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napisati poštno številko 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vselej napišite: Chicago 23. III. To bo olajšalo delo na čiškaški pošti, nam pa po-
spešilo dostavljanje pošte.

SODNI PROCES V NUERNBERGU

Napisal Donald Bell

Mnogo je dokazov za to, da pričakujejo obtoženci nuernberških obravnav dan sodbe z naravnost neverjetnim optimizmom. Očividno so prepričani, da se bo ta prvi poskus, soditi mednarodne zločince, morilce, zarotnike in motilce miru izjalovil, ter da bodo nekateri izmed njih oproščeni, drugi pa obsojeni na nekaj let ječe ali pa v izgnanstvo.

Ko so obtoženci pred približno mesecem dni prejeli obtožnice, so takoj zahtevali, da se jim predloži seznam advokatov, ki jim bodo na razpolago za obrambo. To je morda videti naravna reakcija s strani ljudi, ki so obtoženi najtežjih zločinov, a je vendar presenetljiva, kajti vsakdo bi mislil, da bodo prepričani, da zanje sploh ni in ne more biti nobene obrambe.

Edini Robert Ley ni videl nobene izhoda in je izvršil samomor, toda vsi drugi so se mu smejali in dejali, da je bil vedno tepec. Očividno so bili celo veseli, ker imajo tako eno osebo več na razpolago, na katero se morejo izgovarjati.

Ako si prizadevamo premeriti to neverjetno zakrknjenost in iščemo, od kje je tem ljudem prišel žarek upanja, ki jih zdaj podpira, bomo najprej naleteli na dejstvo, da je bil Goering nekaj časa skrajno potrjen in se je že smatral izgubljenega, potem pa naenkrat zopet oživel. Zdaj je noč in dan na delu in proučuje obtožbo, premišljuje o svoji obrambi. Jasnno je, da je postal duševno mnogo bolj prožen, odkar je tako shujšal. Jasnno je, da Goering ni obupal nad svojim slučajem in da se bo branil na svo moč.

Pred vsem moramo tudi primerjati splošno situacijo danes in pred par meseci. V Teheranu je predložil Stalin napitnico na usmrtev 50.000 nemških častnikov in ko je Churchill odklonil, je Roosevelt rešil položaj s tem: da bo 49.000 čisto sprejemljiv kompromis v tej zadevi. Ves svet je takrat čisto splošno verjel v to, da bo sojenih in obsojenih desetstisoče in morda na stotine tisočev, prav vsi SS-ovci in gestapovci, čisto neglede na vrhovno nacistično vodstvo.

Ljudje so mislili, da bodo sodne obravnave več ali manj formalnost. Prevladovalo je tudi mnenje, da sodne obravnave niti ne bodo potrebne, ker bo večina poginila v poteku predajanja. Vse to se ni zgodilo. Več kot šest mesecev je prešlo po predaji, a komaj peščica Nemcev je bila sojena—takah, ki so bili krivi klanja ameriških letalcev. Navzlic temu, da so naše čete videle na svoje lastne oči vse grozote taborišč v Buchenwaldu, Belsen, Dachauju in drugod ter da smo imeli vse potrebne dokazne v rokah glede taborišč smrti v Majdanku in Oswiecimu, je bilo vendar 14 obtožencev Belse na oproščenih, nekaj jih je bilo obsojenih le na ječo in komaj 11 jih je bilo obsojenih na smrt.

Schacht, Ribbentrop, Keitel, Doenitz—ti ljudje ne mislijo, da se štejejo med obtožence Kramerjeve vrste. Nobenemu izmed teh, ki bodo sedeli na obtožni klopi v Nuernbergu, ne moremo očitati, da so bili komandanti taborišč smrti. Nobeden izmed njih ni nikdar osebno suval svojih žrtev v sobe smrti, kjer jih je zadržal strupeni plin.

Komu naj bo mar, ali je Rudolf Hess izgubil spomin? Takrat, pred odhodom v Anglijo, ko je zagrešil svoje zločine, je bil duševno gotovo zdrav. Sodisce ga ne bo tožilo na podlagi njegovih lastnih priznanj, temveč radi stvari, ki so dokazane. Hessov vzgled je očividno zavedel Streicherja, da tudi igra blaznost. Seveda, nekaj resnice je v tem—vsi nacisti so bili več ali manj blazni. Vsi, tudi Hitler, so bili nevrotiki in psihopati. Toda postopati so znali vedno z največjo zvižanostjo. Takrat, ko so oboroževali Nemčijo, ko so pripravljali vojno, ko so si izmislili koncentracijska taborišča, ko so začeli trebiti Žide in Poljake, Ruse in druge, obenem z vsemi svojimi političnimi nasprotniki, takrat ni nikdo niti pomislil na to, da bi utegnili biti neodgovorni.

Kakšne izgovore si bodo polskali, je za večino obtožencev vnaprej jasno. Najprej bodo seveda naglašali, da so vsa njihova dejanja političnega značaja, ter da še nikdar ni bilo nobenega mednarodnega zakona, ki bi prepovedoval "zarote" proti mi-

ru in slične zločine. Oporekali bodo, da sodisce ni pristojno, da je nezakonito ter da sploh ni nobenega zakona, pod katerim bi jih bilo mogoče obtožiti.

Druga obramba je, da je v diktatorski državi nemogoče obremeniti kogar koli z odgovornostjo—pa bodisi minister ali kar koli. Navajali bodo povelja iz uradov Hitlerja in Goebbelsa, Himmlerja in drugih, ki so zdaj mrtvi, ali Bormana, katerega zavezniki še niso našli, ali Kaltenbrunnerja, katerega je pred kratkim udarila kapa, ali Streicherja, ki igra blazneža itd.

Seznam obtožencev se je močno skrčil—nobena nemškega industrialca ni med njimi. Starjši Krupp je zbolel, a za njegovega sina so odločili Angleži, da ne bo nadomestil svojega očeta, čeprav je bil on pravi vodja nemške orožne industrije.

Nekatere govorice trde, da se dnevno vrše novi poskusi, da se reši obravnava tudi Hjalmarja Schachta, ker preveč ve o mednarodnih pogajanjih, ki so se vršila pred izbruhom druge svetovne vojne. Schacht pa je sploh zadnji poslovni mogotec, ki sedi na zatožni klopi.

Ali naj res verjamemo, da bo uspelo največjim zločincem modernega časa, da se izognejo plačilu za svoja dela? Težko je odgovoriti na to vprašanje, kajti strogo pravna vprašanja so le del te strategije. Obstojajo tudi politična vprašanja, katera bodo obtoženci izkoristili do dna.

Obravnava sama nam utegne pokazati mnogo izredno zanimivih dejstev. Paziti moramo, da nas ne bo zmešalo zvižanje govorjenj velikih advokatov. Ta sodna obravnava se ne sme končati s tem, da bi bilo odpuščen nekaj, česar ni mogoče odpustiti—postati bi morala začetek čiščenja, ki je že predolg izostalo v Nemčiji.—ONA.

Poročilo iz Grčije

Atene.—ONA.—Grški zunanji minister Sofianopoulos mi je 25. nov. v teku interviewa izjavil, da bo Grčija zdaj, ko so njene verige raztrgane, z zaupanjem počakala na podporo velikih sil, da ji pomorejo izvesti program miroljubne obnove, ki je bo postavila v vrsto z vsemi drugimi zares demokratičnimi deželami.

Izrazil je tudi upanje, da bo regent Damaskinos, ki je po neki protestni izjavi grškega kralja v Londonu predal svojo odstavko, ta korak še enkrat premislil—zadnje vesti poročajo, da je regent svojo resignacijo med tem že preklical.

Ostro pa je zunanji minister Sofianopoulos obsodil grške monarhiste, o katerih trdi, da so posnemali nacistične metode že od lanskega decembra sem.

"Jasno je," je dejal, "da so monarhisti bežni proti angleški delavski vladi, ki je njihovo shatrovlado zdaj končala. Toda oblast teh pretepačev in zavržencev je bila itak že izpodkopana—narod je bil preveč trden v svojem odporu napram njim. Zdaj pa bo ljudstvo podprlo zakon demokracije. Množice grškega naroda so globoko hvaležne vsem onim faktorjem, ki so pripomogli do tega preobrata."

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

"TAKE IT EASY"

Skupina nacističnih velekriminalcev na obravnavi v Nuernbergu. Od desne na levo so: Herman Goering, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop in Wilhelm Keitel. V zadnji vrsti so: Karl Doenitz, Erich Raeder, Baldur von Shiraeh in Fritz Saukle. Lista nacističnih velekriminalcev, ki sede pred mednarodnim sodiščem, je bila znižana na 18—trije ali štirje so si sami končali življenje.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

"Veš, samo pčilo uro imam časa! Vzeti me pa mora, da veš! Tudi mi povej, kdo je! V greh se ne podam, Magdalena, ker nočem izgubiti večnega izveličanja."

"Večno izveličanje! Trajna! Kdo o tem govori! Da veš, neki ruski grof je. Denarja ima kot gnoj! Bil je že oženjen, pa mu je žena in otroke vzela vročinska bolezen, da je od žalosti kar umiral. Sedaj se je vate zagledal, in jaz pravim, da je to posebna milost božja, Marička! Pojdi, greva v škofijo!"

"V škofijo!"

"Kam pa, če ne v škofijo! V škofijo, kjer prebiva naš škof Avguštin, ki bo sodni dan tako gotovo sedel na Kristusovi desnici, kakor gotovo upam jaz v nebesa priti! V škofiji, Marička, se greh ne dela! Povsod drugod, samo v škofiji ne!"

Ko je Komarjeva na ta diplomatski način Marički razpršila strah pred grehom, jo je vlekla okrog cerkve k stranskim vratcem škofijskega dvorca. Ker je bilo tema, so bila tedaj že zaprta. Magdalena je pogumno potrkala, in res so se takoj odprla. Ko sta vstopili, so se za njima takoj zopet zaprla. Zaradi teme Marička niti videla ni, s kom je njena spremljevalka govorila. Čula je skrivnostno šepetanje. Nato jo je Magdalena pograbila za roko ter jo tirala po tesnem rovu, ki veže stranska vrata z dvoriščem. Tudi spodaj na dvorišču je bilo mračno, dasi so bili hodniki in prvem in drugem nadstropju prav močno razsvetljeni. Na teh hodnikih je vrvelo obilo življenja in vse je pričelo o tem, da se je nastanil v ljubljanskem škofijskem dvorcu eden najmočnejših suverenov tedanje Evrope. Kamor si pogledal, povsod je mrgolelo od dvornih služabnikov, ki so dremaali po hodnikih naokrog, utrujeni od dolgočasne, enolične službe. Ves dan niso imeli drugega opraviti nego zreti podse na globoko dvorišče, ali pa sloneti ob steni ter le na to paziti, da niso zamudili, ko se je bilo treba dejati v pozituro, ako je kak dostojanstvenik po mehkih preprohah prikorakal mimo.

Dvorec, v katerem je grof Kovnic prešteval nekaj polne svoje vreče, v katerem je grof Leslie ljubil rdečelične svoje ljubice, v katerem je Karel grof Herberstein koval svoje fine, rimskemu papeštvu tako sovražne misli, v katerem je baron de Brigido — ta eksotična rastlina — gospodoval z laško svojo lehkostnostjo, je tedaj stal pod bleškom ruskega imperatorja. Obdajal ga je milije tujih šeg, tuje vere, tujega v jedru še vedno barbarskega plemstva. Če bi mogle stene govoriti in pripovedovati o tem, kar se je v dvorcu ljubljanskega škofa godilo za časa ljubljanskega kongresa, bi pokojni kardinal Jakob ne bil mogel nikdar zaspati pod njegovo streho!

Ko sta bili stopili na dvorišče, sta opazili ženski, ki ju vodi nekaj dvorni orožnik, ki je molče korakal pred njima. V kotu, kjer vodijo ozke, zavite stopnice navzgor, ju je prevzel drugi orožnik ter ju odpeljal po stopnicah. Bil je izpitan in trebušen dvornik; pri vsakem kora-

ku je zastokal, kakor da bi hodil po bodečem trnju. V prvem nadstropju sta morali čakati, spremljevalec pa je izginil v notranje sobe, da je priglasi njun dohod. Marička si skoraj pogledati ni upala v svetlobo, ki se je blešketala po hodniku. Sramovala se je, meneč, da jo gleda vsako oko. Navzočni pa je niti opazili niso, vsaj delali so se tako. V bližini, ob hodnikovi balustradi, sta slonela mlada, rdečelična oficirja. Vse se je svetilo na njiju.

"Maksim Porfirjevič!" je izpregovoril prvi, ko si je bil dekle od strani ogledal, "Maksim Porfirjevič, ta Manzurov je vendar preklican lisjak!"

Drugi je odgovoril: "Kaj hočeš, Ivan Arkadjevič, njega imperatorsko veličanstvo ima ravno te dni svoje vladarske muhe!"

"Pravijo, da ga je Metternich popolnoma zmedel."

Ivan Arkadjevič je šepnil: "Čisto ga je zmedel! Na duši in na telesu! Ta nemški knez velja pri njem vse. Naš Nesselrode je sama senca!"

Maksim Porfirjevič pa je dostavil: "Ta Metternich mu neprestano poje svojo pesem, da sede kralji in cesarji na vulkanih in da sfrče zdajnjazdaj v zrak, če ne napno vseh svojih moči! Da, da, Ivan Arkadjevič, naša Rusija je sedaj avstrijska satrapija!"

"In naš cesar se je postaral na duši, kakor da je živel že osemdeset let na zemlji!"

"Kar se je uprl petrograjski polk, je izgubilo njega veličanstvo zadnjo svojo sapo! Da se nas Bog usmili!"

"Torej se mu godi kot kralju Davidu, ko je bil star devdeset let ter so mu dali mlado Sunamljanko, da bi ga grela v postelji!"

"In našemu carju, Ivan Arkadjevič, ponuja jo tudi mlado deklico, da bi mu ogrela staro, posušeno in žalostno dušo!"

"Tako je, Maksim Porfirjevič! In nihče drugi nego prekanjeni Manzurov ni izkuhal tega zdravila!"

"Tako je, Ivan Arkadjevič!"

Precej časa je poteklo, preden se je debeli dvornik zopet prikazal. Komarki je stisnil nekaj v roko ter ji potem mignil proti stopnicam. Kar ji je v roko stisnil, se je čutilo stari devici dosti obširno, tako da se ji je razlila zadovoljnost po vsem obličju. Ostala bi bila še rada, ker je bila radovedna kot sraka. Ali orožnik je zopet mignil proti stopnicam in morala je rada ali nerada odriniti.

"Marička, ne pozabi name!" je zaklicala, preden je izginila na ovinku stopnic.

Marička pa je s strahom in trepetom odšla za stražnikom, ki je stokal pred njo. Vstopila sta v malo sobico, ki je bila prazna. Nato je zopet odprl vrata ter jo potisnil v drugo sobo, ne da bi sam vstopil za njo. Tudi je vrata zopet zaprl. Nekaka motna, modra svetloba je bila razlita po tem prostoru, tako da dekile v pyem hipu ničesar ni moglo razločiti.

(Dalje prihodnjič.)

Črtice in povesti

Spisal F. S. Flašgar

(Nadaljevanje)

"TAKI SMO"

Pred mano sta šla dva moža. Noč je bila. Le za silo sem razločil temne obrise upognjenih teles. Od ceste je odmeval trud, drsajoč korak. Tu intam sta kaj malega izpregovorila in spet molčala. Vsak stavek je bil prav za prav vzdih in topa tožba. Na razpotju sta za hip obstala in tedaj je izpregovoril eden za slovo.

"Tako je, Lovrenc, da smo vsi kot klade v gozdu. Pritisnilo nas je in nas upognilo noter do tal. Hodijo po nas in vozijo čez nas, pa niti toliko ne zaječi nihče, kot bi zaječala piškava tepka, če bi jo strlo kolo."

"Tako daleč smo v teh stiskah," je povzel tovariš in glas mu je ozivel, "da če bi nam jermene rezali s hrbtov, pa bi ne bilo ne solze in ne joka."

"No," je povzdignil glas prvi, "ne samo to; kar okličejo naj: jutri vsi na občinski pašnik! In vsi pojedmo in bomo sami razgallili hrbte in ne samo, da ne bo ne solze ne joka, še vprašal ne bo nihče, čemu bi bili jermeni in zakaj iz naših kož."

"Taki smo! Lahko noč!"

"Lahko noč!"

Na levo in desno sta se ločila in jaz sem gledal med njima ponoviti: "Taki smo. Lahko"

noč." Od mož se ni pa nihče odzval. Morda sem izgovoril tako tiho, da me nista slišala. Toda v meni je ostal njun pogovor in je žalostno-brnel, kot bi zvonilo k pogrebu. Torej takaj je stiska, da naš človek, ki je dvignil vris, kot bi gorelo, če mu je stopila tuja koka na travnik, ki je zaradi stare češplje-mejice najel dva odvetnika in se pulil s sosedom za črivo deblo, kot bi šlo za vso njegovo zemljo—da ta naš človek sedaj jeclja, ko nima besede, da v tla gleda, ko nima več solz, da bi jokal, in ga je zato sram.

Od tistega večera razumem, zakaj hodim v temi po celo uro v sobi gor in dol—in zakaj se moje misli sučejo v mračnem kolobaru in jim je konec začetek in med njima praznina. Razumem, zakaj tisti, ki nimajo nič jesti, od lakote žive, in oni, ki še jedo, od jedi hušajo. Razumem, zakaj zapije siromak zadnje krone, in umem, kako je mogoče sedem mrzlih ur mirno prečepeti na tlaku, da osmo uro pride domov brez kruha za otroke.

Razumem, zakaj pišejo pisatelji uganke in pravljice, zakaj sanje in kronike, kot bi bila krog nas sama votla praznosta, po kateri tipa srce in ne najde

v njej ni kapljice živega soka, kot umirajoča riba na vročem pesku, ki misli, da ni trohice vode več na svetu, pa za ped od nje toči reka šumeče valove po strugi. Otroci smo postali in jecljamo, ko v silni bolečini nič več ne ločimo, ali nas peče ali nas zebe. Peresa čakajo ure, ko preneha bolečina vsaj toliko, da bo srce razločilo, ali je ogenj ali je led, in takrat šele bodo srca mogla izpregovoriti moško besedo, ki bo, dasi okrvavljena, vendar beseda mož in ne več jecljanje otrok.

V STISKAH

Mrak se je delal, ko so Stiskarjevi otroci zavriskali od veselja in stekli po brežini mater naproti: Stine, Stefan, Hanca in Francek. Edina Zefka je obstala na pragu, se spet vrnila k ognjišču in pristavila lonec krompirja. Ko ni bilo matere, je ona, dvanajstletna, kuhala.

Mati Marinka je bila vsa cvečola v obraz. Hudoben človek bi ji prisodil, da se je napila vina v mestu. Pa se ga ni. Stine je vzel materi cekar iz rok. Hanca je segla po zavitku, Francek je prijel za dežnik in si ga natovoril na rame.

"Mama, kaj je v cekarju?"
"Ne glej vanj, Stine!"
"Pa v zavitku?"
"Ne bodi nepočakana!"
"Ali ste ata kaj videli?"
"Kako si neumen, Francek! Ali misliš, da je vojska kar tamle," je učil najmlajšega Stine.
Zefka je stala na pragu.
"Krompir že vre. Ali bomo še kaj drugega jedli?"

"Boste, saj se prinesla s seboj."

Nato so šli v hišo in prižgali luč. Mati je vse lepo zložila na mizo, strogo naročila, da se nihče ne dotakne ne cekarja ne zavitka, in se je šla preoblačiti.

Otroci so klečali na klopi, drobne bradice podpirali s komolci in težko krotili želje. Ko je mati prišla iz kamre, je začela jemati iz cekarja: vsakega po dva piškota, za vsakega po pet bonbončkov, nato zavitek cikorijske, vrečice soli, lonček loja, sladkor in pet novih žlic in za Stineta novo škodelico.

Nato je začela odvijati sveženj.

"Poklič! Zefko!"

Stefan je urno stopil k vratom in zaklical v kuhinjo.

"Glej, Zefka, ko si pridna!"

Dvignila je rdeče pikasto bluzo proti luči.

"Jej-jej-jej!" so se začuditi otroci. Samo Hanca je molčala.

Mati je nato razvila iz šumečega papirja lepo ruto.

"Ta je pa tvoja, Hanca!"

Tedaj se je tudi Hanca začudila in hitro segla po darilu.

In ko so dobili še Stine hlače, Francek čevljičke in Stefan kapo, je šla mati po večerjo.

Ko je bila po večerji miza pospravljena, je sedla mati k mizi med otroke, segla v nedrije in potegnila iz njega nekaj v papir zavitega. Previdno je odmotavala. Otroci so molčali in z razprtimi očmi čakali, kaj se prikaže iz omota.

Mati je razgrnila na sredo mize stotak.

"Ali ga vidite? Za sto kron je."

"U-uj!" so se zavzeli otroci. Francek je iztegnil po njem roko, da bi ga potipal. Toda Stine ga je krenil: "Pusti!"

Vsi so molčali, oči so se pasle na novem bankovcu, ki je še ves lep od tiskarskega črnila. Materine oči so se iskile in rdečica ji je plula v lice.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

GIRLS

General factory work as sprayers or Platers' Helpers. Steady work and chance for advancement.

MID-CITY PROCESSING CORP.
1430 W. Roosevelt Rd.

SHEET METAL MECHANICS

Also helper and handy man
Good pay

Good working conditions

FULTON METAL PRODUCTS CO.
2321 W. Fulton

MEN

In shipping Department and to unload cars

THOMSON & TAYLOR
536 W. Cermak Rd.

GENERAL HOUSEWORK

Work is fun in a home that's pleasant. Every year a \$50 present. Own room. Salary \$25.

KEYSTONE 5826

MEN WANTED

Bushelman and Presser. Top Salary.

Good transportation
Permanent

PARKSIDE CLEANERS
5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

5636 Diversey—Berkshire 3611

STIMSON RECEIVES SERVICE MEDAL

AS HIS SMILING WIFE LOOKS ON (center), retiring Secretary of War Henry L. Stimson is shown being decorated with the Distinguished Service Medal in the White House grounds by President Truman. Shortly after, the Stimsons hopped a plane for New York.

Razni mali oglasi

GIRLS

to operate Envelope Folding Machines in clean, modern plant.

TRANSO-ENVELOPE CO.
3542 N. Kimball Ave.

FEMALE HELP WANTED

Light Trimming Work. Start 60c per hour. Early advance. Profit sharing after 6 months. See Mr. Penner.

W. H. SALISBURY & CO.
401 N. Morgan

FOUNTAIN GIRLS

Hours: 7-3:30 p. m., 3:30 p. m.-12. Fountain service only (no food)

FRED HARVEY'S
UNION STATION

COOKING—HOUSEWORK

Young woman, 30-35 years. Must share room with 11 year girl. Must have good reference. Good salary.

Phone
SHELDRAKE 2520

WOMAN

for general housework. Plain cooking. No laundry. Other help employed. Good working conditions and nice city home. Reference required. Top salary, pleasant position.—SUPERIOR 3695

GIRL OR WOMAN

for light housework

No cooking - No laundry

Own room, good salary

Phone—NEVADA 8412

Potrebujemo OSKRBNIKE

Stalno delo - Standardna plača
Dnevno ali nočno delo
Oglasite se na
800 No. Clark St.
(Soba 217)

JANITRESSES

Steady Work - Standard Wages

Day or Night shift

Apply
800 No. Clark St.
(Room 217)

All ste naročeni na dnevnik

"Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Razni mali oglasi

TOOL & DIE MAKERS

Top Wages

Steady Position

TOOL CRAFT CORPORATION

3235 West Chicago Ave.

GIRLS

for Light Assembly work - Steady positions - Good future.

Apply at once

BANTHRICO

17 N. Des Plaines St.

WOMEN

Assembling work - Good wages

Ideal working conditions

Apply

TURNBUCKLES, INC.

650 W. Lake

OPERATORS

Single Needle Machine. Nurses' Uniforms and Cotton Dresses, also Merrow and covering machine, and nit cotton cloth. Steady work.

ALDRICH & ALDRICH, Inc.

1857 Milwaukee Ave.

SPOT WELDERS

EXPERIENCED

on

WIRE WORK

MacFABEN CORP.

415 N. Aberdeen St.

SHOPPING DAYS LEFT

BUY Christmas SEALS

Straw Operators — Experienced & Learners

FOR BOTH WIDE AND NARROW SWISS BRAIDS - HIGHEST PIECE

WORK PRICES - NO LOST TIME - FREE LIFE INSURANCE AND

HOSPITAL BENEFITS - IDEAL WORKING CONDITIONS.

LEPMAN BROS. CO.

600 SO. MARSHFIELD

SEELEY 3830

DROP FORGE DIE SINKERS

STEADY WORK THROUGHOUT THE YEAR

Time and 1/2 over 40 hours

APPLY

ARMSTRONG BROS. TOOL CO.

317 N. FRANCISCO AVENUE

WOMEN

WE NEED

25 WOMEN IMMEDIATELY

for handwork around machines and general Line

Assembly work